

ΒΩΜΟΙ ΘΡΙΑΜΒΩΝ ΚΑΙ ΘΛΙΜΜΕΝΕΣ ΨΥΧΕΣ

III

ΠΟΛΕΜΙΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

ΚΑΙ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΜΙΑ ΝΥΧΤΑ ΣΤΟ ΧΑΡΑΚΩΜΑ

*Παιδιά ! ἡ ἄναστρη νύχτα πέρασε,
πάψτε ! Πλαγιῆς γιατί βογγᾶτε ;
Αὐγὲς ποῦ εἶναι τὰ γιούλια σας ;
— Στριγγλές τὰ πῆραν ! πάψτε
μὴν τραγουδᾶτε !*

Ἡ νύχτα ἄγρια ἄνοιξε τὰ σκοτεινά της μάτια τριγύρω μας. Τὸ μαῦρο βλέμμα της ἔντυσε μὲ τὸ ἀπαισιώτερο φόρεμα ὅλα, ἀπ' τὸν ἥμερο κάμπο ὡς τὸ ἄγριο βουνό. Ἡ βροχὴ ἀλύπητα δέρνει τὸν κόσμο ! Περνάει τὰ πλευρά μας τὸ κρύο καὶ ἡ ἀντάρα πῆζει-πυκνώνει δύο μέτρα ἔμπρὸς ἀπ' τὰ μάτια μας ! Εἶναι ἀπόψε ἡ χειρότερη τοῦ μετώπου βραδυά !

Ἄν δὲν σκεπτόμασταν τὰ φιλοδωρήματα τῶν γειτόνων μας, τὶς τορπίλλες, τὰ σράπνελ καὶ τὶς χειροβομβίδες των, τὴ βραδυὰ αὐτὴ τῆς φοβέρας, θὰ περνούσαμε εὐχαριστημένοι γιὰ τὸ πέρασμά της.

Εἶναι στὴ ζωὴ ἀνάγκη νὰ δοκιμάζῃ κανεὶς καὶ τὰ θέλγητρα τῶν πειρὸ σκληρῶν περιπετειῶν. Εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ δύσκολα μονοπάτια, ποῦ μᾶς ἀνεβάξουν ψηλότερα στὸ ἀπόκρημνο βουνὸ καὶ βλέπουμε ἀπ' ἐκεῖ καλύτερα τί γίνεται κάτω καὶ τριγύρω μας. Εἶναι παιχνίδι ἐπικίνδυνο, εὐχάριστο στὸ κέρδισμά του καὶ ἀπολύτως χρήσιμο γιὰ τὸ σπούδασμα τῆς ζωῆς.

Ἄν ἔλειπαν οἱ φροντίδες γιὰ τὰ ἀπρόοπτα τῆς νύχτας, τὶς βαρεῖες σταλαματιῆς τῆς βροχῆς, ποὺ πέφτουν ἀδιάκοπα μὲ δύναμη ἀπάνω στὶς λαμαρίνες καὶ τοὺς τσίγκους τοῦ χαρακώματος, θὰ τὶς δεχόταν ὁ νοῦς μας σὰν τραγουδάκι ἡσυχῆς καὶ χαριτωμένης ἐποχῆς, ποὺ ἀντάμωνε τὴν εὐτυχία δύο ἀνθρώπων, μέσα στὸ ἀπαλὸ καὶ ζεσταμένο ἀπ' τὴν ἀγάπη κρεββάτι, σὰν γλυκὸ τραγουδάκι, ποῦ ξεψυχάει ὁ ἁρμονικὸς του σκοπὸς στὶς στροφές : « Σ' ἀγαπῶ σ' ἀγαπῶ σὰν τὰ μάτια μου τὰ δύο ».

Καὶ θὰ ἔβλεπε ὁ νοῦς μας, ἂν ἔλειπεν ὁ φόβος, τὰ γλυκὰ

ἐκεῖνα ἡδονόφεγγα μάτια, τὰ λιγοθυμισμένα ἀπ' τῶν ὀνείρων τοὺς καῦμούς, νὰ μᾶς γλυκοκυττάζουν δίπλα ἀπ' τὸ χαράκωμα τοῦ θανάτου, καὶ τὸ μονότονο τῆς σταλαματιᾶς κλᾶμμα θὰ μᾶς φαινόταν ἀπαλό, γλυκὸ νανούρισμα, ἂν ἔλειπεν ὁ φόβος.

Ἄ! ἡ νύχτα αὕτη, ἡ μάννα ἐδῶ τῶν φόβων, πῶς εἶναι ἀπόψε βαρεῖα ἀγριεμένη! Τὰ κανόνια ξέσκιζαν τὸ μαῦρο της φόρεμα, κι' ἀναβαν φωτιές, ποὺ σὲ λίγο ἔσβυναν ἢ μαῦρες μοῖρες μὲ τὸ αἷμα τῶν ἀνθρώπων! Τὸ βροχόνερο καὶ ἡ ὀρμὴ τοῦ ἀέρα βοηθᾶνε τὴν ἄγρια νύχτα στὸ χαλασμὸ τοῦ κόσμου.

Ἦτανε, λίγο πρωτύτερα, ἀστροφεγγιά. Ἀργότερα, κάποτε— πότε, φαινότανε τὸ φεγγάρι. Διάβαινε βιαστικό! Ὅταν εἶδε τὴ νύκτα ἐδῶ κάτω τοῦ ἀνθρώπου, κρύφτηκε πίσω ἀπ' τὰ βαρὺὰ σύννεφα σὰν ἀπὸ κάποια φρίκη.

Τίποτε τώρα δὲν ἔμεινε μαζύ μας. Οὔτε μιὰ ἀκτῖνα γιὰ παρηγοριά. Μόνον τ' ἄγρια βλέμματα τῆς νύχτας. Κανένα ἀστέρι! Θεέ μου! παντοῦ βαθὺ ἀπλώνεται σκοτάδι καὶ πνίγονται μέσα σ' αὕτη τὴν κόλαση τοῦ πολέμου κι' αὐτὰ ἀκόμα τὰ πύραυλα τοῦ θανάτου!

Ἔχει στρογγυλὰ ἀνοιγμένα τὰ φρικτὰ της μάτια ἡ νύχτα. Βλέπει ἀπάνω μας καὶ τὸ σκοτεινότης βλέμμα πνίγει τὴν ἀνίσχυρη ματιά μας. Τί μαύρη νύχτα!

Νὰ ὅμως κάτι φαίνεται, ἐκεῖ κάτω ἀπ' τὸ ὀλόμαυρο σύννεφο! Κάποιο ἄμυδρὸ φῶς βγαίνει, ποὺ ἔχει τὸ χρῶμα τοῦ ἀσημιοῦ, κι' ἔχει τὸ φῶς μιᾶς ἀργογεννημένης ἀπ' τὸ σκοτάδι αὐγῆς.

Εἶναι τὸ πρωτοχάραμα. Εἶναι ὁ αἰώνιος ζωγράφος, ἔρχεται σιγὰ—σιγὰ καὶ ζωγραφίζει τὶς ἀντάρες τῆς βραδυᾶς καὶ τοὺς καπνοὺς τῶν κανονιῶν, ποῦ ἀπλώνονται κάτω στὸν κάμπο σὰν μιὰν ἀτέλειωτη—πλατεῖα βουρκωμένη θάλασσα, ποὺ δέρνει τὸν ἄμοιρο ἄνθρωπο!

Εἶναι ἡ αὐγὴ· μαλάκωσε πρῶτα τὸ μαῦρο πρόσωπο τῆς νύχτας καὶ ὕστερα σιγὸκλείσει τὸ ἀπαίσιο βλέμμα της.

Νὰ ἡ αὐγὴ! ποὺ φώτισε τὶς ἀντίπερα, ἀπ' τὴ ζωγραφισμένη θάλασσα ῥάχες καὶ διέγραψε ὕστερα στὸ μαῦρο τῆς δύσης οὐρανό, τὶς κορφοῦλες τῶν ἀντικρυνῶν μας ὑψωμάτων, σὰν περιέργεια κεφαλάκια παιδιῶν. ὦ! νὰ ἡ αὐγὴ ποῦ ἔδιωξε τῆς νύχτας τὴ φοβέρα, ξέσκιζε τὴν ψεύτικη ζωγραφιὰ τῆς θάλασσας, ἄλλαξε τὰ κεφαλάκια τῶν περιέργων παιδιῶν σὲ ἡσυχους τραχεῖς

βράχους κι' ἔπνιξε, μὲ τὸ γλυκότης ῥόδισμα τὴν ἄγρια νύχτα,
γιὰ νὰ τραγουδήσουν οἱ πέρδικες τὸν ἄφραστο ὄρθρο :

Παιδιὰ ἡ ἄναστρη νύχτα πέρασε·
παῦπτε! Πλαγιὲς γιὰτὶ βογγᾶτε;
Αὐγὲς ποὺ εἶναι τὰ γιούλια σας;
— Στρίγλες τὰ πῆραν
Πᾶπτε μὴν τραγουδᾶτε!

“Ὅλα σωπαίνουν τώρα. Εἶναι ἡ ὥρα ποὺ ἡ ἀγριεμένες
μορφὲς τῶν στρατιωτῶν, σὰν φαντάσματα πλανῶνται!

Πετοῦν τώρα τὰ ἄρματα τοῦ σπαραγμοῦ ἀπ' τὰ ξεπαγιασμένα
τους χέρια, πετοῦν τὰ παγωμένα ἀπ' τὴν πνοὴ τοῦ θανάτου ἐργα-
λεῖα καὶ ἕνας ἕνας κατεβαίνουν σὰν ζωντανὰ φαντάσματα στοὺς
τάφους!

“Ὅλα παντοῦ σωπαίνουν! Μόνον λίγο ἀπόμακρα μιὰ κου-
κουβάγια ἀκούεται. Κλαίει τὶς μάννες, ποὺ προσμένουν!

ΤΟ ΝΑΥΤΟΠΟΥΛΟ

“Όταν ἔκλεισε τὰ δεκαοκτώ του χρόνια, τότε ἔνοιωσε ὁ φτωχὸς τὴν πίκρα τῆς μοναξιᾶς. Τ’ ἄλλα παιδιὰ τοῦ χωριοῦ ἦταν πάντα εὐθυμα γελαστά. Πάντοτε ἡ ἐλπίδα φώτιζε τὴ ζωὴ τους. “Όλα ἔτρεχαν ἐδῶ ἔκει, πῆδαγαν ἀλαφρὰ σὰν τὰ ἀρνάκια, ἔλεγαν χαρωπὲς ἱστοριοῦλες, ξεφώνιζαν ζωηρά, ἀδιάκοπα τὸ γέλειο τους τ’ ἀσημένιο ἀντηχοῦσε στὸ ἀπόκρημνο βουναδάκι μὲ τὶς ὁλόδροσες πηγές, ποῦ ὑψώνονταν σὰν θρόνος γύρω στὸ ὠμορφο χωριό.

Τὰ βράδια, πιὸ κάτω, νανούριζαν τὸ χωριαδάκι αὐτό, τ’ ἀπαλὰ κύματα τοῦ Αἰγαίου. Ἡ πυγολαμπίδες ἀναβαν τὶς ξωτικές των φωτίτσες καὶ τ’ ἀηδόνια κάθε ἀνοιξι ἔστηναν ἐκεῖ τῆς ἀγάπης τὴν ἄφθαστη συναυλία.

Μεγάλωναν χροούμενα ὅλα τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ καὶ μόνο μιὰ ψυχὴ ἐστέναζε ἐκεῖ κ’ ἔμενε ξένη ἀπ’ τὴ χαρὰ τῶν ἄλλων.

Ἦταν τὸ ναυτόπουλο. Ὁ πατέρας του, ἓνας ναυτικός — ἀληθινὸς θαλασσόλυκος — ὁ καπετὰν Μανώλης, ὅπως τὸν ἔλεγαν, ἔγινε ἄφαντος σ’ ἓνα ἀπ’ τὰ μακρυνά του ταξείδια. Ἐνα χρόνο ἔπειτα πέθανε ἀπ’ τὸν καῦμό της ἡ γυναῖκά του, ἡ θειὰ Εὐρυδίκη, γιὰ ν’ ἀπομείνῃ στὸ χωριὸ τὸ παντέρημο ναυτόπουλο σύμβολο τῆς κακῆς μοίρας.

“Όταν ἡ καρδιά του βάραινε πιὸ πολύ, πῆγαινε σὲ μιὰν ἀπόκοσμη ἄκρη τοῦ χωριοῦ, κάθονταν κάτω ἀπ’ τὰ πεῦκα, ποῦ θρηνικά, μονότονα βούϊζαν, γιὰ νὰ τοῦ θυμίζουν τὴ μοῖρα του, κι’ ἔρριχνε περίλυπο βλέμμα κάτω στὸ πέλαγος, ποῦ φιλοῦσε τὸ κῆμα του, τοῦ βράχου τὰ πόδια σὲ χίλιους τρόπους, πότε σιγά, ἀπαλά, πότε ζωηρότερα δυνατὰ μανιωμένα καὶ ἄπλωνε πέρα ὡς πέρα στὴν ἀκτὴ, τὸ σιγαλὸ θροῖσμα, ἢ τὸν σκληρὸ ἐπιθανάτιο ῥόγχο

Στὸ μέρος αὐτὸ τῆς μοναξιᾶς του, δὲν ἄργησε ἡ μοῖρα νὰ τοῦ δώσῃ τὸν παρήγορο ἄγγελο... ἓνα αἰθέριο πλᾶσμα, γιὰ νὰ ἀνοίξῃ τώρα τὸ βιβλίον τῆς ἀγάπης.

Ἐνα ἀπὸ τὰ ὠραιότερα λουλούδια τοῦ Αἰγαίου, ἀπ' αὐτὰ ποῦ ἀπλώνουν ὠμορφιὰ σ' ὅλα τριγύρω, ἀπ' τὸ γλαυκὸ οὐρανὸ ὡς τὸν ξάστερο τοῦ γιαλοῦ βυθό, ἡ Γλαυκούλα μὲ τὸ πλαστικὸ σῶμα καὶ μὲ τὰ γλυκὰ μεγάλα μάτια, δὲν ἄργησε ν' ἀνάψῃ φωτιά μέσα στὴ φτωχὴ καρδοῦλα τοῦ ἄπραγου παιδιοῦ. Ἡ παιδοῦλα, μὲ τὰ μεγάλα ἐκφραστικὰ μάτια, τὸν γνώρισε τῆς ἄρεσε καὶ ἀπ' τὴν ἴδια στιγμή τὸν ἀγάπησε μὲ ὅλη τὴ θερμὴ τῶν δεκαεπτὰ τοῦ χρόνων.

Νά! μιὰ ἄλλη τώρα ζωὴ ἀνοίγει ἡ μοῖρα στὸ φτωχό. Μιὰ ζωὴ γεμάτη ὄνειρα κι' ἐλπίδες.

Στὴν ἀρχή, τρυφερὰ λόγια ἀγάπης, ἔπειτα ὅρκοι καὶ σιγὰ σιγὰ, γίνονται ὅλα ἀναστεναγμοὶ παραληρήματα, γίνονται ὅλα φτερούγισμα φιλιῶν παρατεταμένων!

Κι' ὅταν τὸ ὄνειρο ἔγινε πραγματικότης χάιδεψε τὰ μαλλὰκια του καὶ τοῦ εἶπε:

— "Ἄν μποροῦσε νὰ ζῇ κανεὶς κάμποσα χρόνια σ' αὐτὴ τὴ μέθῃ τί καλὸς θὰ ἦταν ὁ Θεός!

Ἀλλοίμονον! τὰ ὄνειρα σβύνουν καὶ πᾶνε, καὶ μ' αὐτὰ χάνεται καὶ ἡ εὐτυχία! "Ὅλα φεύγουν διαβαίνουν, χάνονται σ' αὐτὸν τὸν κόσμον!

Ἡ νεράϊδα τοῦ γιαλοῦ, ἡ Γλαυκούλα, ἡ ξωτικιὰ αὐτὴ τῆς ὠμορφιάς μὲ τὸ κρινόχυτο κορμὶ καὶ μὲ τὰ λάγνα μάτια, ὥστε ἀπὸ λίγο καιρὸ λησμόνησε τοὺς ὅρκους! Ἐνας ἄλλος μπῆκε στὰ ἔλκυστικά της μάτια καὶ τὸν τράβηξε σὰν δυνατὸς μαγνήτης. Ἐνας ἄλλος τὴν ἀγάπησε καὶ ὁ ἄλλος αὐτὸς ἦταν πλούσιος. Καὶ ἔτσι ἐπρόδωσε τὴν ἀγάπῃ της.

Γιὰ δεύτερη τώρα φορὰ τὸ Ναυτόπουλο ἀπομένει ὀρφανό, συντριμμένο. Ἡ δεύτερη δυστυχία, τοῦ φάνηκε πολὺ βαρύτερη· τὸ συγκλόνισε βαθειά. Μαρτύριον ἔγινε ὁ τόπος αὐτὸς καὶ ἡ ζωὴ του θρῆνος. Κάποια Κυριακὴ, τὴν ἴδια ὥρα, ποῦ οἱ ὅρκοι ἀνάβαν τ' ἀστέρια στὸν οὐρανό, τὴν ἴδια ὥρα ποῦ εἶχαν τόσες ἐλπίδες στήσει ἐκεῖ στὴν ἐρωτικὴ τους φωλὴν κάτω ἀπ' τὰ πεῦκα, τὸ Ναυτόπουλο ἔφυγε μ' ἓνα πλοῖο.

Ἐφευγε κι' ἀπ' τὴν καρδιά του ἀνέβαινε πικρὸ παράπονον,

Τὰ μάτια του βούρκωσαν καὶ ἄθελα δυὸ δάκρυα κύλισαν στὰ γλωμά του μάγουλα.

Ὁ καπετάνιος ἔδινε διαταγὲς νὰ ἐτοιμαστοῦν ὅλα γιὰ τὴ φουρτούνα. Πρὶν ἀκόμα βγοῦν ἀπ' τὸν ἀπάνεμο κάβο, κατάλαβε τὴν ἄγρια τρικυμία ἀπ' τὸν ἀναθρασμὸ τῆς θάλασσας. Βαθειά, μαύρη, βαρειά, καταχνιά ἀπλώνονταν! Δὲν καλοδγῆκαν ἀκόμα στὰ ἀνοιχτὰ καὶ τὸ πλοῖο ἀπελπιστικὰ ἔτριζε ἀπὸ τὰ κτυπήματα τῆς ἀγριεμένης θάλασσας. Τὰ κατάρτιά του ἔσκουζαν σὲ χίλιες φωνές· ταλαντεύονταν, πάλευαν νὰ κρατήσουν τὴν ἰσορροπία τους κι' ὅταν τὰ θεόρατα κύματα ἔπερναν στὴ ράχη τους, σᾶν μιὰ σιταρένια καλαμιὰ τὸ πλοῖο, ἡ ἄβυσσος ἄνοιγε ἐμπρὸς τρίσβαθο μνημα.

Οἱ ναῦτες καὶ ὁ καπετάνιος, οἱ ἄφοβοι αὐτοὶ γλάροι τῶν πελάγων, πρώτη φορὰ ἀπόψε δείλιασαν. Ὅλοι ἐπικαλοῦνται τὴν βοήθειαν τοῦ Ἁγίου - Νικόλα καὶ τάζει ὁ καθένας στὴ χάρι του ὅ,τι ἔχει.

Μὰ ἡ θάλασσα... ἀδιάφορη ἐμούγκριζε βαθειά

Στὸ κατάστρωμα, στὴ μέση, κάτι ἔκοβε τὸ σκοτάδι, κάτι ποὺ ἔμοιαζε σᾶν ἀνθρώπινο φάντασμα, ποὺ ἔβγαινε τὴ στιγμή ἐκείνη ἀπ' τὸν Ἅδη.

Σύρθηκε πάλι τὸ πλοῖο σὰν φύλλο στὴν κορφὴ τοῦ φρικτοῦ βουνοῦ κι' ἀντίκρουσε στὸν ἡμερώτερο οὐρανό, τὸ φάντασμα σᾶν ἴσκιος. Ἦταν τὸ Ναυτόπουλο. Ἔστεκε βλοσυρὸ κι' ἀτάραχο. Ἀκουσε τοὺς θρήνους τῶν ναυτῶν, θυμήθηκε τὸ χαμὸ τοῦ πατέρα του, σκέφθηκε ὅτι καὶ κεῖνον ὁ ἴδιος πόνος τὸν ἔσφαζε τὴ στιγμή τοῦ καταποντισμοῦ του, μέτρησε τὸν πόνο τῶν γονέων, ποὺ χαροπαλεύοντες ἔκλαιγαν τὰ παιδιά τους, δὲν ἤθελε ἄλλα παιδιά νὰ ἔχουν τὴν ἴδια μοῖρα μὲ αὐτό, σήκωσε ἀποφασιστικὰ τὸ μέτωπο πρὸς τὸν οὐρανὸ καὶ μ' ἓνα πήδημα βρέθηκε στὴ θέσι τοῦ μισοπνιγμένου καπετάνιου, κι' ἔπιασε μὲ τὰ ἀλύγιστα χέρια του τὸ τιμόνι.

Κύλισαν πάλι δύο δάκρυα ἀπ' τὰ ἀγριεμένα μάτια του, κι' ἓνα παλὸν τραγοῦδι ἄρχισε. Ἔλεγε γιὰ τὶς μαῦρες θυγατέρες τῆς θάλασσας τὶς Κῆρες καὶ τὶς Σειρῆνες καὶ θλιμμένα ὁ σκοπὸς του ἐξετυλίγετο γύρω ἀπ' τὸν τραγικὸ σπαραγμὸ τοῦ Ἀψύρτη, ποὺ τὸν κομμάτιασε μιὰ γυναῖκα—ἡ ἀδελφή του Μήδεια—γιὰ νὰ φθάσῃ μὲ τὸν καλὸ της στὸ λιμάνι τοῦ ὄνειρεμένου πόθου. Τὸ πονετικὸ του τραγοῦδι, ζωντάνευε ὅλους τοὺς τραγικοὺς μύθους

καὶ ἔσθυνε μὲ τὸ φρικιαστικὸ θόρυβο τῶν κυμάτων, σ' αὐτὰ τὰ τελευταῖα λόγια :

” Α ! πῶς ποθῶ τὰ πέλαγα
μαῦρα ἀγριεμένα
καὶ πιὸ πολὺ ὠϊμένα !
πῶς ἤθελα τὰ μάτια της
νὰ μείνουν δακρυσμένα !

Δόξαζε ὁ φτωχὸς τὴν ὀργὴ τοῦ πόντου, ποὺ ἔπνιγε τὴ στιγμὴ αὐτὴ τὴν πρώτη τρικυμία τῆς στεριάς, ποὺ εἶχε τόσο συγκλονίσει τὴν ψυχὴν του ! Τὸ πλοῖο σιγὰ - σιγὰ ἄρχισε νὰ ὑπακούῃ ὅτ' ἀπροστακτικὰ χέρια τοῦ νέου καπετάνιου. Ἡ μανία τῆς θάλασσας κόπασε καὶ σὲ λίγο ἔγινε γαλήνη. Ἐγινε γαλήνη γιὰ νὰ ξαναγεννηθῇ, ἀλλοίμονο ! μέσα στὴ ψυχὴ τοῦ φτωχοῦ παιδιοῦ, ἡ ἄγρια καὶ ἀκατάβλητη τρικυμία τοῦ πόνου !

Καῦμένο Ναυτόπουλο ! πῶς ξαναφτάνει κανεὶς στὴν ἄχαρη μοναξιά του, στὴ μαύρη γαλήνη ! Πόσο βαθύτερη ἦταν ἡ πρώτη τρικυμία ποὺ σ' ἄφησε ἐκεῖ στὴ στεριά ναυαγὸ τῆς ἀγάπης !

Στὸ γιὰλὸ ἔσκουζαν σπαρακτικὰ οἱ γερανοί. Τὰ κύματα, πέρα ὡς πέρα στὸ ἀκρογιαλί, κᾶτι μοιρολογᾶνε. Κλαῖνε τὴ μοῖρα τοῦ φτωχοῦ καὶ μαρτυροῦνε γιὰ τὴν πρώτη τρικυμία ποὺ σπάρραξε τὸ ναυαγὸ στῆς ζήτησης τ' ἀνθινο κανάλι.

* * *

Πιὸ μακρυνά, ἐκεῖ στὴ δύση τοῦ Μακεδονικοῦ κάμπου, ἓνα ἀδιάκοπο, παρατεταμένο μούγκρισμα ἀκούεται. Εἶναι ἡ βουὴ τοῦ μεγάλου πολέμου· ἔξαφνα, τὰ μάτια του ἔλαμψαν ἀπὸ κάποια κρυφὴ ἐλπίδα. Κύτταξε πρὸς τὴν διεύθυνσι τοῦ φοβεροῦ Ἀξιοῦ, χაῖδεψε μὲ τὸ βλέμμα του τὶς ξανθές, τὶς πράσινες, τὶς βαθυπράσινες καὶ σκοῦρες, κι' ἔπειτα βαθεῖες μολυβένιες κορφές—τὰ σύνορα ποὺ χαροπάλευαν ἐκεῖ τὰ σεμνὰ παλληκάρια τοῦ Μακεδονικοῦ μετώπου—πέρασε ἀπ' τὸ νοῦ του ἡ φρικτὴ λάμψι τοῦ δολοφόνου μαχαιριοῦ τοῦ κομιτατζῆ, ποὺ ἀνοιγε χρόνια τὴν κοιλιά τῆς ἀνυπεράσπιστης γυναίκας καὶ ἐβυθίζετο ἄνανδρα στὶς πλάτες τῶν γέρων, σκέφθηκε πῶς οἱ ἀντάρες ποὺ σκέπαζαν βαρεῖα τὰ λημέρια τῶν παλληκαριῶν καὶ τοὺς βωμοὺς τῶν ἀγώνων, θὰ σκορ-

πίσουν κάποτε ἀπ' τὸ λαμπρὸ ἥλιο τῆς Ἑλληνικῆς ὁρμῆς καὶ σ' αὐτὴν ἔνοιωσε καλὰ τὸ λιθάνι τῆς πολεμικῆς θρησκείας, ἓνα ὄραμα ζωντάνεψε ἐμπρὸς 'στὰ μάτια του.

Ἦλθε ὅλα, ὅσα ἔγερναν ἀπ' τὸ χαλασμὸ δακρυσμένα, νὰ πέρνουν μιὰ ἀσύγκριτη χάρι ἀπὸ κάποιον θεϊκὸ φῶς.

Χαρά, εἶπε, σ' αὐτοὺς ποῦ ζοῦν ἐκεῖ. Ἄν εἶναι καλὸς ὁ πόλεμος γιὰ τοὺς σκλαβωμένους, γιὰ κάθε προδομένο καὶ ἄτυχο εἶναι ἅγιος! Μὲ αὐτὲς τὶς σκέψεις χάραζε τὸ νέο του δρόμο, τὸ δρόμο ποὺ φέρνει τὸν ἄνθρωπο στὴν ψυχικὴ γαλήνη ἢ στὸ θάνατο.

ΗΡΩΩΝ ΠΑΣΧΑ

— Ἐνα ἀπὸ τὰ διαμάντια τοῦ μεγάλου
διηγηματογράφου Χ. Χρηστοβασίλη. —

Ὁ Αὐγερινὸς τῆς Πασκαλιᾶς χαιρέτισε μὲ τὲς χρυσὲς ἀχτῖδες τοῦ ἀπάνω τὰ σουλιώτικα βουνὰ τὰ φλάμπουρα τῆς Κλεφτουριᾶς, τοὺς Κατσαντωναίους, σαράντα παλληκάρια, ἕναν κι' ἕναν, καὶ τὸν ἀρχηγό τους, τὸν ἀντρεῖο τῶν ἀντρείων Κατσαντώνη, σαράντα ἕναν. Ἦταν μαζὶ οἱ ἐνδοξότεροι Κλέφτες: ὁ Χασιώτης, ὁ Λεπενιώτης, ὁ Βλαχόπουλος, ὁ Τσιόγγας, ὁ Καραϊσκάκης κι' ἄλλοι ὀνομαστοὶ τουρκοφάγοι.

Ἐρχονταν ἀπὸ τὰ χειμαδιὰ τῆς Λάμαρης καὶ πῆγαιναν ἴσια στὸ μοναστήρι τοῦ Κουγγιοῦ, ὅπου τὸ εἶχαν τάμμα νὰ κοινωνήσουν καὶ νὰ κάνουν πασκαλιὰ μὲ τὸν ἄλλον ἀντρεῖον τῶν ἀντρείων, τὸν Σαμουήλ, τὸν λεγόμενον Καπετὰν — Καλόγερο, κι' ἀπεκεῖ νὰ τραβήξουν γιὰ τ' ἀνοιξιάτικα λημέρια τοὺς ἀπάνω στ' ἀκρούρανα τῶν Ἀγράφων καὶ τοῦ Ἀσπροποτάμου.

Ὁ Ἀητὸς τοῦ Πίντου πῆγαινε ν' ἀνταμώσῃ τὸ Λιοντάρι τοῦ Σουλιοῦ!

Οἱ δύο αὐτοὶ μεγάλοι πρόμαχοι τῆς Ἑλληνικῆς Ἐλευθερίας ζηλεύονταν συναμεταξύ τους καὶ φθονοῦσε ὁ ἕνας γιὰ τὰ ἥρωϊκὰ κατορθώματα τοῦ ἄλλου.

Μποροῦσε νὰ εἰπῇ κανεὶς ὅτι κατὰ βάθος οἱ δύο αὐτοὶ ἦταν ἀγαπημένοι ἐχτροί, ἢ μισημένοι φίλοι, ἀλλὰ στὰ μάτια τοῦ κόσμου φαίνονταν λατρεμένοι φίλοι.

Βρόντηξε ἀπ' ἔξω δυνατὰ ἡ μεγάλη θύρα τοῦ ἐνδόξου Μοναστηριοῦ.

— Ποιοὶ εἶσθε;

ῥώτησε ἀπὸ μέσα μιὰ βαρειά φωνή.

— Ἐμεῖς, οἱ Κατσαντωναῖοι!

Ἀπολογήθηκε ἄλλη φωνή ἀπ' ἔξω.

— Νὰ πῆτε τὸ σύνθημα!

— «Κωνσταντῖνος τὴν ἔχτισε, Κωνσταντῖνος τὴν ἔχασε καὶ Κωνσταντῖνος θὰ τὴν πάρῃ!

Γουρρορούουου.

Ἄνοιξε ἀμέσως διάπλατα ἡ θύρα τοῦ Μοναστηριοῦ καὶ μπῆκαν μέσα οἱ ἡμίθεοι τῆς Μεγάλης ἰδέας, καὶ τράβηξαν ἴσια πρὸς τὴν Ἐκκλησιά, ποῦ λειτουργοῦσε. Ξαρματώθηκαν ὅλοι μπροστὰ στὸ νάρθηκα καὶ μπῆκαν μέσα στὴν ἐκκλησιὰ ταπεινὰ—ταπεινὰ τ' ἀνυπότακτα θηρία, λὲς κι' ἦταν νυφάδες πρωτοδδόμαδες καὶ πρωτοστέφανες· προσκύνησαν τὴν Ἀνάστασι, ἄκουσαν τὸ **Χριστὸς Ἀνέστη**, μετάλαβαν, πῆραν ἀντίδωρο ἀπὸ τὸ τουρκοφόνον χέρι τοῦ ἡρωϊκοῦ Γούμενου κι' ὕστερα βγῆκαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ καὶ φόρεσαν πάλε τ' ἄρματά τους.

Ἀμέσως βγῆκε κι' ὁ Γούμενος ἔξω στὴν αὐλὴ τοῦ Μοναστηριοῦ καὶ οἱ δύο μεγάλοι πρόδρομοι τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας ἀγκαλιάσθηκαν καὶ φιλήθηκαν σταυρωτά, καὶ μπῆκαν ἴσια στὸ δοξάτο, ὅπου ἦταν στρωμένο ἓνα μεγάλο στενόμακρο τραπέζι μὲ τέσσαρα—πέντε ἄρνια ψημένα καὶ καμμιὰ ἑκατοστὴ κόκκινα αὐγὰ σκορπισμένα.

Στὸ στρόγγυλο κεφαλοτράπεζο ἦσαν οἱ δύο ἀντρεῖοι τῶν ἀντρείων· ἡ Δόξα τῆς Ἐκκλησίας κι' ἡ Δόξα τῆς Κλεφτουργιάς, καὶ δεξιὰ οἱ ἄλλοι Καλόγεροι καὶ ξερβιά οἱ Κλέφτες. Ἐξοχο καὶ μεγαλόπρεπο σύμπλεγμα Σταυροῦ καὶ Σπαθιοῦ, Ράσου καὶ Φουστανέλλας, Θρησκείας καὶ Πατρίδος!

Ὁ Γούμενος εὐλόγησε τραπέζι λέγοντας: **Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν θανάτῳ θάνατον πατήσας καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζωὴν χαρισάμενος**, κι' ὕστερα παίρνοντας ἓνα κόκκινο αὐγὸ εἶπε στὸν Κατσαντώνη:

— Χριστὸς ἀνέστη! Καπετὰν Ἀντώνη! καὶ στὴν Πόλη!

— Ἀληθῶς ἀνέστη! Καπετὰν Γούμενε! Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ!

Ἀπῆντησε ὁ Κατσαντώνης καὶ πῆρε κι' αὐτὸς ἓνα κόκκινο αὐγὸ, καὶ στὴν στιγμὴ πῆραν κι' ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀπὸ ἓνα κόκκινο αὐγὸ κι' αὐτοί.

Ὁ Γούμενος εἶπε στὸν Κατσαντώνη.

— Κράτα κάτω τ' αὐγὸ νὰ χτυπήσω.

— Κράτα το ἐσὺ κάτω νὰ χτυπήσω ἐγώ!

Τοῦ ἀπήντησε ὁ Κατσαντώνης.

Οἱ δυὸ ἀρχηγοὶ ἀγριοκοιτάχθηκαν.

— Ἐγὼ θὰ χτυπήσω πρῶτος (εἶπεν ὁ Γούμενος) γιὰτ' εἶμαι ἱερωμένος καὶ πλειὸ ἡλικιωμένος.

— Ὅχι (ἀντεῖπε ὁ Κατσαντώνης) θὰ χτυπήσω ἐγὼ πρῶτος, γιὰτ' εἶμαι ἀρχηγὸς ὅλης τῆς Κλεφτουριάς.

— Πρωτεύει πάντα ἢ Ἐκκλησία καὶ μ' αὐτὴν κι' οἱ λειτουργοὶ τῆς.

Εἶπε πάλε ὁ Γούμενος.

— Μόνον ὅταν φορᾷς τὸ πετραχήλι εἶσαι ἀνώτερός μου!

Ἀντεῖπε πάλε ὁ Κατσαντώνης.

Ὁ περίφημος Γούμενος τοῦ Κουγγιοῦ κι' ὁ ἀλύγιστος ἀρχηγὸς τῆς Κλεφτουριάς ἀναψαν. Φωτιά καὶ μπαροῦτι πλάγι-πλάγι... Τὰ μάτια τους πετοῦσαν ἀστραπές. Περιμένοντας νὰ σκάση ὁ κεραυνός.

Σ' αὐτὴν ἀπάνω τὴν τρομερὴ στιγμὴ πετάχθηκε σὰν μολύβι, ποῦ βγαίνει ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ τουφεκιοῦ, ὁ Λεπενιώτης καὶ μπῆκε ἀνάμεσά τους:

— Σταθῆτε! (βρυάχτηκε) κι' οἱ δυὸ σας ἔχετε δίκιο! Οὔτε ὁ Γούμενος τοῦ Κουγγιοῦ, οὔτε ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Κλεφτῶν νὰ πέση κάτω! Νὰ τσιουγκρίσετε στὰ ἴσια, σὰν πῶς μάχονται οἱ πετεινοί.

Τὸ μαῦρο σύννεφο, ποῦ εἶχε καθήσει βαρὺ κι' ἄγριο ἀνάμεσά τους, σκορπίσθηκε στὴν πνοὴ τῆς εὐφυΐας τοῦ Λεπενιώτη, κι' οἱ δυὸ ψηλότερες κορφές τοῦ ἀγωνιζομένου Ἑλληνισμοῦ τσιούγκρισαν τὰ κόκκινα τ' αὐγὰ ὀριζόντια κι' ἔσπασαν καὶ τὰ δυό.

— Χριστὸς ἀνέστη! καὶ στὴν Πόλη!

Φώναξαν οἱ Κλέφτες μὲ χαρά.

— Ἀληθῶς ἀνέστη! καὶ στὴν Πόλη ἀμήν!

Ἀπήντησαν κι' οἱ Καλόγεροι κι' ἔγινε ἓνα γενικὸ τσιούγκρισμα αὐγῶν στὸ τραπέζι ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη καὶ μιὰ μεγάλη χαρὰ ἀδέλφωσε πάλε Καλογέρους καὶ Κλέφτες.

Τὸ ταῦτόχρονο σπάσιμο τῶν αὐγῶν τοῦ Γούμενου καὶ τοῦ Ἀρχηγοῦ θεωρήθηκε κι' ἀπὸ τοὺς Κλέφτες κι' ἀπὸ τοὺς Καλογέρους, ποῦ παρακολουθοῦσαν μὲ καρδιοχτύπι τὴν ἔριδα τῶν δυὸ

μεγάλων ἡρώων, ὥς θεϊκὸ σημεῖο ὅτι δὲν ἦταν κατώτερος ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλο καὶ φώναξαν μ' ἀκράτητη χαρά :

—Νὰ μᾶς ζήσητε κι' οἱ δυὸ ἀνίκητοι γιὰ τὴν ἐλευθερίᾳ τοῦ Γένους μας.

Τότε οἱ δυὸ πανένδοξοι ἀντίζηλοι ἔσκυψαν τὰ κεφάλια· μετανοημένοι ἄνοιξαν τὴν ἀγκαλιά τους καὶ σφιχταγκαλιάστηκαν, κλαίγοντας ἀπὸ χαρὰ κι' ἀπειρη ἀγάπη.

Ὁ Κατσαντώνης ἀσπάζεται τὸ δεξιὸ χέρι τοῦ Γούμενου κι' ὁ Γούμενος φιλεῖ τὸν Κατσαντώνη στὸ μέτωπο κι' ἀπὸ τότε ὁ Ἄητὸς τοῦ Πίντου Κατσαντώνης ὠνόμαζε πατέρα του τὸ Λεονταίρι τοῦ Σουλιοῦ κι' ὁ Γούμενος τοῦ Κουγγιοῦ ὠνόμαζε παιδί του τὸν Ἄητὸ τοῦ Πίντου!

Αἰωνίατους ἢ μνήμη!

Χ. Χρηστοβασίλης

ΒΩΜΟΙ ΘΡΙΑΜΒΩΝ

Οἱ πρόμαχοι τῆς Ἑλευθερίας
καὶ προασπισταὶ τῆς πολυπαθοῦς Μακεδονίας.

Ὁ πρωτομάρτυς ΠΑΥΛΟΣ ΜΕΛΑΣ (Μίκης Ζέζας) Ἀρχηγός, κα-
τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα, τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας.
Ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ πίστεως καὶ Πατρίδος ἔπεσεν ἡρωϊκῶτα
ἐν Σιατίστῃ τῆς Καστορίας τὴν 13 Ὀκτωβρίου 1904.

ΟΙ ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΙ

Ἡ πίκρες, οἱ πόνοι, τὰ βάσανα τῆς σκλαβιάς καὶ ἡ φλογερὴ δίψα πρὸς τὴν ἐλευθερίαν, ἐγέννησαν ἓνα ἰδιαίτερο στρατιωτικὸ σῶμα καπετανέων, τοὺς ἡρωϊκοὺς ὀπλαρχηγούς μας.

Οἱ ὀπλαρχηγοί, κατὰ διαφόρους ἐποχάς, ὅχι μόνον ἐπέβαλλον τὴν θέλησίν των εἰς τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς Βουλγάρους — οἷτινες τρέμοντες τὴν ἐκδίκησιν καὶ τὴν τιμωρίαν τῶν «ἀνταρτῶν», διετήρουν τὰ προσχήματα τοῦ σεβασμοῦ τῆς παρουσίας καὶ τῆς θρησκείας τῶν «ραγιαδῶν» — ἀλλὰ καὶ ἐμεγαλουργήσαν κυριολεκτικῶς, κατὰ τὰς σπουδαιότερας στιγμὰς τῶν ἀγώνων τοῦ Ἑθνους.

Τὰ ἐθελοντικὰ σώματα τῶν ὀπλαρχηγῶν ἀναφαίνονται ἀπὸ πολλοῦ, δροῦν ἐναντίον τῆς τυραννικῆς Τουρκοκρατίας τῆς Κρήτης καὶ ἄλλων Νήσων καὶ θριαμβεύουν κυρίως, κατὰ τὸν ἀλησμόνητον Μακεδονικὸν ἀγῶνα, καθ' ὃν ἐχρησίμευσαν ὥς τὸ προειδοποιητικὸν σάλπισμα τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Μακεδονίας.

Ἀλλὰ μήπως καὶ κατὰ τὸν πόλεμον 1912–1913, τὸν Ἑπαιρωτικὸν ἀγῶνα τοῦ 1914 καὶ τὴν Μικρασιατικὴν ἐκστρατείαν δὲν ἐλάμπρυναν τὴν ἰδιαίτερον ἱστορίαν τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων, τὰ ὥραϊα αὐτὰ παλληκάρια τῆς ἀνταρτιᾶς!

Ὅπου τυραννία καὶ πόνος τῶν ἀνήμεπων, ὅπου ὅλεθρος καὶ κακὸν ἀπ' τὴν ὀργὴν τοῦ Τούρκου καὶ τὴν δολοφόνον ἐπιδρομὴν τοῦ κομιτατζῆ, ὅπου ἀγὼν ἐλευθερίας, ἐκεῖ βλέπουμε τὰ ἀτρόμητα αὐτὰ παλληκάρια. Εἶναι οἱ φύλακες τοῦ δικαίου καὶ οἱ προστάται τῶν σκλάβων ἀδελφῶν καὶ σπεύδουν νὰ προτάξουν τὰ πλατεῖα στήθη των, νὰ προφυλάξουν τοὺς φτωχοὺς καὶ ἀδυνάτους γεωργοὺς, ἀπὸ τῆ λύσσα τοῦ δολοφόνου μαχαιριοῦ τοῦ κομιτατζῆ καὶ νὰ ἐπιβάλλουν τὸ δίκαιο σύμφωνα μὲ τὸν νόμον κάποιου σοφοῦ προγόνου, ποὺ εἶχε ὡς θρησκείαν τὴν ἐκδίκησιν.

Οἱ ὄπλαρχηγοὶ καὶ οἱ ἀντάρτες, συνειθισμένοι στὴ τέχνη τοῦ σκληροτέρου πολέμου—ποὺ τόσο καλὰ ἐξέμαθαν ἀπ' τὴν πράξι καὶ τὴν πείρα ἀγώνων χρόνων ἀνὰ τοὺς δρυμῶνας τῆς Κρήτης καὶ τὰ βουνὰ τῆς Μακεδονίας, τῆς Θράκης καὶ τῆς Ἑπείρου—κατέστησαν τελευταῖα, μιὰ δύναμις ἀξιόλογος, διὰ τὴν ὑποβοήθησιν τοῦ στρατοῦ μας καὶ ἔπαιξαν τοὺς πλέον ἐπικινδύνους ρόλους, κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια.

Τὰ Σώματα τῶν ὄπλαρχηγῶν, κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχάς, ἀπετελοῦντο ἀπὸ τοὺς ἀριστεῖς εἰς τὴν ἠθικὴν, τὴν φρόνησιν, τὴν γενναιότητα, τὸν πατριωτικὸν παλμόν, τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν ἀποφασιστικότητα, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἀπήλαυον τῆς γενικῆς ἐκτιμήσεως καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῶν πολιτῶν.

Ἀτρόμητοι - γενναῖοι, ὅπως ἐκ φύσεως ἦσαν, ἐπέφερον μεγίστας καταστροφὰς εἰς τὸν ἐχθρὸν καὶ συνέδεσεν, ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν σκλάβων, τὰ ὀνόματά των μὲ κάποιον ὄνομα τοῦ τόπου, τοὺς ἔκαμε θρῦλο!

Οἱ ἐθελονταί, τοὺς ὁποίους ἐστρατολόγουν, ἦσαν ἄμισθοι, κατετάσσοντο δὲ «ὑπὸ τὰ φλάμπουρα τῆς ἀνταρτιᾶς»—τὴ σημαία—ὑπὸ πατριωτικῶν ἐλατηρίων κινούμενοι.

Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, μὲ ἀληθινὸν ἔρωτα πρὸς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἀγωνιστοῦ καὶ μὲ τὴν φλογερὴ ἀγάπη πρὸς τὴν πατρίδα, ἐδημιουργήθησαν καὶ ἐθριάμβευσαν κατὰ τὸ παρελθὸν οἱ ἀτρόμητοι ὄπλαρχηγοί μας.

Τὸ Ἡρῶν τῶν ἀθανάτων συγκεντρώνει τόσους γενναίους ἀγωνιστάς, οἵτινες εὖρον ἔνδοξον τὸν θάνατον εἰς τοὺς κάμπους καὶ τὰ βουνὰ τῆς Μακεδονίας, τῆς Κρήτης, τῆς Ἑπείρου, τῆς Θράκης καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὥστε ν' ἀπαιτῆται ὁλόκληρος τόμος διὰ νὰ ἐξιστορηθῇ ἡ περίλαμπρος δρᾷσις τῶν τιμημένων τούτων προμάχων τῆς Ἑλευθερίας.

Οἱ ἔνδοξοι Νικηταὶ

καὶ οἱ Σημαιοφόροι τῆς ἀνθρωπιστικῆς ιδέας
«νοῦς ὑγιὴς ἐν σώματι ὑγιεῖ»

Κ. ΜΕΛΑΣ

«Σκοπὸς τοῦ Προσκοπισμοῦ εἶναι νὰ βγάλῃ τὰ παιδιά ἀπὸ τὴ πνιγερὴ ἀτμοσφαῖρα τῆς πόλεως, νὰ τὰ φέρῃ στὴν ὥραία φύσι ὅπου θὰ πλησιάσουν περισσότερο τὸν Πλάστη καὶ νὰ τὰ κάμῃ γεροὺς ἄνδρες, ἄνδρες μὲ ψυχὴ καὶ καρδιὰ μεγάλη, σὰν ἐκείνους ποὺ φέρανε τὴν Ἑλληνικὴ Σημαία στὰ πέρατα τῶν Βαλκανίων καὶ τῆς Μικρασίας».

ΝΟΥΣ ΓΕΡΟΣ ΣΕ ΣΩΜΑ ΓΕΡΟ

— Τοῦ ἡγέτου τῆς ἐν Ἑλλάδι Προσκοπικῆς κινήσεως κυρίου Κ. Μελά.—

Ἕνας ἄνθρωπος μὲ λίγη παρατηρητικότητα, θὰ ἀντελήφθηκε ὅταν γύριζε ὁ Στρατός μας ἀπὸ τὰ πολεμικὰ μέτωπα—εἰς ὅσα νικηφόρος ἔμεινε—ὅτι στὰ μάτια τῶν πολεμιστῶν μας καὶ στὰ ἠλιοψημένα πρόσωπά τους, ἄστραφτε μιὰ γαλήνη ἢ ὁποῖα ἐξωτερικεύονταν ἀμέσως στὰ λόγια τους καὶ στὶς ἰδέες τους.

Δὲν ἄκουγες ἀπ' αὐτοὺς μεγάλα-φουσκωμένα καὶ κενὰ λόγια, ἀλλὰ μετρημένα, σοβαρὰ καὶ γεμάτα οὐσία. Ἄκουγες νὰ μιλοῦν ἄνδρες!

Τὸ ἴδιο μποροῦσε, ὁ αὐτὸς παρατηρητής, νὰ ἀντιληφθῇ καὶ γιὰ τὶς Ἑλληνίδες ποὺ εἶχαν πάει Νοσοκόμες στὰ μέτωπα.

Δὲν σοῦ μιλοῦσαν καθόλου γιὰ φουστάνια καὶ ρομάντζα, ἀλλὰ στὰ μάτια τους ἔβλεπες καλὰ τὴν ἐθνικὴ ὑπερηφάνεια γιὰ τὶς δόξες τῆς Πατρίδος μας, καὶ τὴ γλυκειὰ μελαγχολία ποὺ ἄφησε στὴ μητρικὴ τους καρδιά ὁ πόνος ποὺ αἰσθάνθηκαν βλέποντας νὰ φεύγουν, γιὰ καλλίτερο κόσμος, τόσα ὠραία καὶ καλὰ παλλη-
κάρια.

Ἡ παρατηρήσεις αὐτὲς μᾶς θυμίζουν τὴν ἐξῆς μεγάλη ἀλήθεια:

Ὅτι, ὅταν βγῇ ὁ Ἕλλην ἀπὸ τὸν καφενὲ καὶ τὴν πνιγερὴ ἀτμοσφαῖρα τῆς πόλεως, τῆς πόλεως μὲ τὶς μικροσυζητήσεις, τὶς μικροπονηριές, τὰ μικροτσακώματα καὶ ὅλες τὶς ἀηδίες καὶ τὴ βρωμερὴ καὶ ἀνθυειγινὴ ἀτμόσφαιρά της, γίνεται ἄλλος ἄνθρωπος!

Καὶ σήμερα ἀκόμα, στὸν καιρὸ τῆς Εἰρήνης, ὅταν πᾶς στοὺς στρατώνας καὶ ἰδῇς τὰ παιδιὰ μας νὰ γυρίζουν ἀπὸ καμμιὰ πορεία στὰ ὠραῖα βουνά μας, βλέπεις στὰ μάτια τους μιὰ ἄλλη ἔκφρασι.

Ὁ λιμοκοντόρος τῶν σαλονιῶν, ὁ πρόχειρος ῥήτωρ τῶν ἐργο-

στασίων κι' αὐτὸ ἀκόμα τὸ κουτσαβάκι τῆς γειτονιάς, γίνονται ἄλλοι ἄνθρωποι.

Τὸ πρόσωπο ἡλιοκαμένο καὶ τὸ σῶμα ἀρειμάνιο γερὸ προδίδει δύναμι καὶ αὐτοπεποίθησι καὶ βλέπεις γύρω στὸ «καζάνι» — πὺν ἐξισώνονται μέσα σ' αὐτὸ αἱ κατὰ συνθήκην κοινωνικαὶ διαφοραί, — νὰ κάθωνται μόνο ἄνδρες, ἄνδρες γεροί, ἄνδρες μὲ ψυχὴ καὶ καρδιὰ μεγάλη, σὰν ἐκείνους πὺν φέρανε ὑπερήφανα τὴν Ἑλληνικὴ Σημαία στὰ πέρατα τῶν Βαλκανίων καὶ τῆς Μικρασίας.

Δὲν μᾶς ἔκαμαν ὅμως τὴν ἴδια ἐντύπωσι εἰς τοὺς πολέμους καὶ οἱ λεγόμενοι «ἄνδρες τῶν μετόπισθεν». Ὅ,τι χαμένο, δειλὸ καὶ χαϊδεμένο εἶχε ἡ Ἑλλάς, ἀφοῦ ἐφίλησε, λογιῶν λογιῶν πόδια καὶ δέχθηκε κάθε εἶδους ἐξευτελισμό, ἀπέφευγε τὴν τιμητικὴ θέσι τοῦ μετώπου καὶ πήγαινε στὶς βοηθητικὰς ὑπηρεσίαι! Δὲν ἦσαν ἐκεῖ μόνο τὰ δυστυχισμένα παιδιὰ πὺν δὲν ἦταν ἀρκετὴ ἡ ὑγεία τους γιὰ τὸ μέτωπο, ἦσαν καὶ ἐκεῖνοι πὺν φίλησαν λογιῶν λογιῶν πόδια, αὐτοὶ πὺν δὲν μποροῦσαν κι' οὔτε θὰ μπορέσουν ποτὲ νὰ γείνουν ἄνδρες.

• Αὐτὰ τὰ εἶπα γιὰ νὰ ἐξηγήσω γιὰ τὸ 1910, ἐγὼ καὶ πέντε φίλοι μου, φέραμε στὴν Ἑλλάδα τὸν Προσκοπισμό.

Εἴμεθα καὶ οἱ ἑξ στρατιωτικοὶ καὶ ξεύραμε τὶ μεγάλο καὶ πολύτιμο σχολεῖο εἶνε γιὰ τὸν κάτοικο τῆς πόλεως ὁ Στρατὸς καὶ τὸ Ναυτικό.

Ὅσα ἀπέδειξε μετέπειτα ὁ πόλεμος, ἀπὸ τότε τὰ φανταστήκαμε. Εἴχαμε ὑπ' ὄψει μας τὰ πικρὰ μαθήματα τοῦ ἡρωικοῦ ὑπερασπιστοῦ τοῦ Μεϊφκινγκ, στρατηγοῦ Βάδεν Πάουελ, ὅστις στὸν πόλεμο ἐναντίον τῶν Μπόερς, ἐπείσθη καλὰ, ὅτι ὁ ἀμάθητος Ἄγγλος στρατιώτης, δὲν μποροῦσε νὰ τὰ βγάλῃ πέρα μὲ τὸν σκληραγωγημένο καὶ συνειθισμένο στὴ ζωὴ τοῦ ὑπαίθρου Μπόερς.

Σκεφθήκαμε στὰ 1910, ὅτι σὲ μιὰ στιγμὴ ἀνάγκης, τὰ παιδιὰ τῶν πόλεων (καὶ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ἀνέκαθεν προτιμούσαμε τὶς πολίτεῖς) θὰ ὑπέφεραν πολὺ, ἐὰν ἔξαφνα βρίσκονταν σὲ ἀνάγκη νὰ ζήσουν στὸ ὕπαιθρο. Θελήσαμε νὰ κάνουμε μιὰ δοκιμὴ καὶ τὴν ἀνοίξι τοῦ 1912, μαζέψαμε καμμιὰ εἰκοσαριὰ παιδιά, ἀπὸ κεῖνα πὺν ἔχουν γκουβερνάντες καὶ πὺν τὰ βγάζαν τὸν χειμῶνα μὲ γκέτες μάλλινες καὶ μεταξωτὰ μανδήλια στὸ λαιμό, καὶ τὰ φέραμε σὲ στρατόπεδο στὴν «Μαγκουφάνα» τοῦ Μαρουσιοῦ.

Κοιμήθηκαν σὲ στρῶμα ἀπὸ κλαριὰ πεύκου, στὸ χῶμα ἐπάνω,

μαγείρεψαν μόνα τους, στάθηκαν τὴ νύκτα σκοποὶ στὸ σκοτάδι, κάνανε πολεμικὰ παιχνίδια νυκτερινὰ καὶ χίλια δύο ἄλλα.

Ὅταν, σὲ μιὰ ἑβδομάδα, ἦλθαν ἡ μανάδες τους νὰ τὰ ἰδοῦν, μείνανε ἔκθαμβες μὲ τὰ ἡλιοκαμένα προσωπάκια τῶν παιδιῶν. Τὰ βρήκανε, ἄλλα νὰ πλένουν τὰ ῥοῦχα τους, ἄλλα νὰ μαγειρεύουν, ἄλλα νὰ καθαρίζουν τὸ στρατόπεδο καὶ νὰ καΐνε τὰ σκουπίδια καὶ ἄλλα, νᾶναι ὑπερήφανοι σκοποὶ στὴ σημαία τοῦ Στρατοπέδου.

Δὲν ἤξευραν πῶς νὰ μᾶς εὐχαριστήσουν καὶ τοὺς ἀπαντήσαμε, ὅτι ὁ καλλείτερος τρόπος θὰ εἶνε ἐφεξῆς ν' ἀφίνουν τὰ παιδιά τους νὰ κοιμοῦνται μὲ ἀνοιχτὰ παράθυρα.

Ὅλοι αὐτοὶ οἱ πρῶτοι Πρόσκοποι, εἶνε διακεκριμένα μέλη τῆς Κοινωνίας σήμερα καὶ εἶμαι πεπεισμένος πῶς θυμοῦνται τὸ πρῶτο Στρατόπεδο τῆς ἀγκουφάνας, ὅπου πῆραν τὸ πρῶτο μάθημα τοῦ ἀνδρισμοῦ!

Αὐτὸς εἶνε ὁ σκοπὸς τοῦ Προσκοπισμοῦ. Θέλει νὰ βγάλῃ τὸ παιδί ἀπὸ τὴν πνιγερὴ ἀτμοσφαῖρα τῆς πόλεως καὶ τοῦ χωριοῦ.

Νὰ τὸ φέρῃ στὴν ὥραία Φύσι, ὅπου θὰ πλησιάσῃ περισσότερο τὸν Πλάστη καὶ ὅπου θὰ καταλάβῃ πόσο μικροὶ φαινόμαστε μπρὸς στὸ μεγαλεῖο τῆς φύσεως καὶ πόσο μικρότεροι καὶ ποταποὶ γινόμαστε μὲ τὶς μικρότητες τῆς ζωῆς τῶν πόλεων!

Ὁ Προσκοπισμὸς πρεσβεύει, ὅτι τὸ ἰδανικὸ τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶνε νὰ ζῇ συνεχῶς μέσα στὶς πολιτεῖες! Χρειάζεται κάθε τόσο μιὰ ψυχικὴ καὶ σωματικὴ ἀναγέννησι καὶ τέτοια μόνο μὲ τὴν ἐπικοινωνία τῆς Φύσεως μπορεῖ νὰ ἐπιτύχῃ.

Τὶ οἰκτρὸν θέαμα παρουσιάζει σήμερα ἡ Πατρίδα μας! Ἔχουμε τὰ ὠραιότερα βουνὰ τῆς Εὐρώπης· ἡ θεὰ ἀπὸ τὰ βουνὰ μας εἶνε καθεαυτὸ μαγικὴ καὶ ἐντούτοις δὲν ὑπάρχει οὔτε ἓνα ξενοδοχεῖο, οὔτε ἓνα σπίτι ἐπάνω στὰ βουνὰ μας, ὅπου νὰ μποροῦν οἱ Ἕλληνες νὰ πηγαίνουν νὰ δυναμώνουν τὸ σῶμα τους καὶ συνεπῶς τὴν ψυχὴ τους.

Προτιμοῦν νὰ τοὺς τρώγῃ ἡ Φθίσις καὶ οἱ ἐλώδεις πυρεττοὶ στοὺς βούρκους τῶν πόλεων καὶ τῶν ἐλῶν καὶ δὲν βγαίνουν δυὸ βήματα πιὸ ἐπάνω στὸ βουνὸ καὶ τὴν ὥραϊα ἐξοχὴ νὰ ἀνασάνουν σὰν ἄνθρωποι!

Ἴδου τὶ ζητάει ὁ Προσκοπισμὸς. Νὰ δυναμώσῃ τὸ σῶμα, τὴν ψυχὴ καὶ τὴν καρδιά τῶν Ἑλληνοπαίδων, διότι πιστεύει, ὅτι ὁ

δυνατὸς ἄνθρωπος εἶνε γενναῖος καὶ ὁ γενναῖος εἶνε καλός. Ἐνα
γερὸ παιδὶ δὲν θὰ σκοτώνῃ τὰ πουλάκια οὔτε θὰ τυρανῇ τὰ ζῶα.

Καὶ ἀκόμα, ἀλλοίμονο! στὴν Ἑλλάδα, εἶναι τὸ μόνο μέρος
τοῦ κόσμου, ποὺ βλέπουμε τὴν οἰκτρὰ καὶ σκληρὴ αὐτὴ εἰκόνα!

K. Melās

ΚΟΡΥΤΣΑ - ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ

— 'Εντυπώσεις ἀπὸ τὰς 'Ακροπόλεις τοῦ 'Ελληνισμοῦ.—

— Κύτταξε, μοῦ ἔλεγε ὁ συνοδός μου, ἐκεῖ στήν ἄκρη τοῦ Λιβανίσκου βουνοῦ, ἐκεῖ τώρα ποὺ ἡ δυὸ ἄκρες τοῦ ἀδύναμου δίσκου τοῦ ἡλίου, ἐνώνουν τὸν φλογισμένο οὐρανὸ μὲ τὰ γαλάζια στήθια τῆς λιμνούλας τῆς Κορυτσαῖς, ἐκεῖ πιὸ πέρα κι' ἀπὸ μακριά εἶναι τὸ Μοναστήρι.

Πάντα θὰ θυμᾶμαι τὶς λέξεις αὐτὲς τοῦ καλοῦ ἀνθρώπου, ποὺ μὲ ὠδήγησε σ' ἓνα ἱστορικὸ βωμὸ τῶν 'Ελληνοσερβικῶν συνόρων, γιὰ νὰ ῥίξω, ὕστερα ἀπ' τὴ συνδιάσκεψι τῆς Φλωρεντίας, ἓνα βλέμμα πρὸς τὴν Ἥπειρο καὶ τὸ Μοναστήρι.

«Περναῖς, ἐπανέλαβε, ἀπὸ τὸ δρόμο τῆς Σβέζδας καὶ σὲ μιὰ μέρα βρίσκεσαι στὸ Μοναστήρι».

Ὁ ἥλιος ἔσβυνε τὴ φλόγα του στὰ κοιμισμένα νερὰ τῆς λιμνοπούλας, τ' ἀγεράκι ἀνάλαφρα χαΐδευε τὰ ὀλόδροσα στήθια τῆς, γύρω τὰ ἀνίσκιωτα καλάμια κάποια λόγια ἄφραστα ψυθύριζαν κι' ἄπλωναν στὸ μαγικὸ τῆς καθρέφτη μακρότατο ἱσκιούφαντο στεφάνι. Ἡ ξωθειὲς ἔτρεχαν κάτω ἀπ' τὶς πτυχὲς τῆς λίμνης, ποιά πρώτη νὰ πάρῃ καὶ νὰ φορέσῃ τὸ ὥρηο αὐτὸ στεφάνι, οἱ ψαράδες πιὸ ἀνοιχτότερα ἄπλωναν τὰ δίχτυα τους, ὕψωναν ἀγέρωχα τὸ μέτωπο τὰ στοιχειωμένα βουνά, μέσ' τὸ πρωτογέννημα τῆς νύχτας, χίλιες εἰκόνες ἔσβυναν καὶ χίλιες ξαναζοῦσαν, τὴ στιγμή αὕτῃ ποὺ ἀφίνω τὸ βωμό μου σιωπηλὰ - θλιμμένα, γιὰ νὰ φύγω, ἅμα φωτίσῃ τὸ φεγγάρι, γιὰ τὸ Μοναστήρι.

Φτάνω στὸν κεντρικὸ δρόμο, στὸ σημεῖο ἀναχωρήσεως, ὅπου μιὰ ἔκπληξη μὲ ἀνέμενε. Ἐνα ξανθὸ ἀγγελοῦδι, μιὰ ἀπ' τὲς παιδοῦλες πολυαγαπημένου μου φίλου, μοῦ προσφέρει μεγάλο

μπουκέτο λουλουδιῶν. Ἐπιχειρεῖ νὰ ἀρθρώσῃ μερικὲς λέξεις χω-
ρὶς νὰ μπορῇ! Καὶ τὸ χεράκι της δὲν ἄφινε τὰ ἀγριολούλουδα
πρὶν μπορέσῃ νὰ πῇ τοὺς λογισμοὺς τῆς τρυφερῆς καρδούλας της.

Ἀρχίζε, σταματοῦσε καὶ ξανάρχίζε τὰ ἴδια λογάκια. Τὰ βλέμ-
ματάκια της χάνονταν ἀπροσδιόριστα, μακρὰ στὸν ὀρίζοντα
κάποιων φόβων!

Ἦθελε νὰ πῇ: «μὴν ἀφήνετε νὰ μᾶς πάρουν τὰ σπίτια μας,
τὴν Πατρίδα μας.» Τὴν σήκωσα μὲ τὰ λουλουδάκια της, ἀπ' τὰ
χεράκια, τὴν ἔφερα στὴν ἀγκαλιά μου, φίλησα τὸ μετωπάκι της
μὲ τὰ ὀλόξανθα μαλλάκια καὶ εἶπα μὲ συντριμμό, φτάνει παι-
δούλα μου, φτάνει!

Ἔβαλα τὰ λουλούδια στὶς τσέπες μου, στὴν κορδέλλα τοῦ
καπέλλου μου, στὸ μέτωπο τοῦ ἀλόγου καὶ ἔφυγα συντριμμένος.
Θεέ μου, σκέφθηκα, τί μπορεῖ νὰ κάνῃ στοὺς καλοὺς αὐτοὺς
ἀνθρώπους, ἓνας τόσο ἀνίσχυρος φίλος! Πῶς μπορεῖ νὰ μετα-
βάλλῃ τὰς ἀποφάσεις καὶ βλέψεις τῆς Φλωρεντίας! Πῶς μπορεῖ
νὰ ἀντισταθῇ κανεὶς εἰς τὰς ἀποφάσεις, ἀλλοίμονο! τῶν ἰσχυ-
ρῶν μας... προστατῶν!

Ἀνεβαίνω τὰ στενὰ τῆς Σβέζδας. Σὲ λίγο θ' ἀφήσω τὴ
πανώρηα λεκάνη τῆς Κορυτσᾶς. Τὸ ξηροβοῦνι θὰ κρύψῃ ἀπ' τὰ
μάτια μου τὸ μαγικὸ πανόραμα τοῦ Μοράβα, θὰ θάψῃ τὴ στο-
λισμένη ἀπ' τὴν ἀπαλὴ γλὴν πεδιάδα τῆς Ἡπείρου, θὰ σβύσῃ
τὴν ὀλόλαμπρη λιμνοπούλα της κι' ἀλλοίμονο! θὰ χάσω τὴν παι-
νεμένη Κορυτσᾶ, ποὺ τόσο πονετικά λατρεύουν ὅλοι οἱ Ἕλληνες
καὶ ζηλότυπα ἀγαποῦν οἱ ξένοι!

Ῥίχνω τὴν τελευταία μου ματιὰ σ' αὐτή. Μέσα στῆς νύχτας
τὸ ἀραχνοῦφαντο μαγνάδι φαίνεται ἡ Κορυτσά μας πειὸ μαγευ-
τική, πειὸ ὠμορφη! Ἡ ματιὰ μου δύσκολα ξεκολλάει, ἀπ' αὐτή,
μὲ κάποιον παράπονο καὶ φόβο!

Κοιμᾶται, σκέπτομαι, ἡσυχῇ τώρα, μέσα στῆς νύχτας τὰ πλάνα
ὄνειρα!

Τὸ βλέμμα μου χάιδεψε γιὰ τελευταία φορὰ ὅλη αὐτὴ τὴν
ἔκταση τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, πέρασε ἀπάνω ἀπ' τὸ πανύψηλο
τζαμι—τὸ σύμβολο αὐτὸ τῆς κατακτήσεως καὶ τῆς τυραννίας ποὺ
καρφώνει ἀκόμα τὸ γλαυκότης οὐρανό, μὲ τὴ ματωμένη του
αἷχμη—καὶ ἔπεσε ὕστερα σὰν πληγωμένο πουλί, σ' ἓνα ξύλινο
σταυρὸ δίπλα μου, ποὺ ἔδειχνε τὸν τάφο κάποιου ἀγωνιστοῦ.

Παντοῦ τάφοι! Κ' ἐδῶ, σκέπτομαι, θᾶναι τὰ κόκκαλα κάποιου πού ἔπεσε γιὰ τὴν ἐλευθερία τῆς ᾽Ηπείρου!

Ἐνα λευκολούλουδο μὲ πλατεῖα φύλλα, σὰν κρῖνος, σκορπάει σὰν μιὰ λαμπάδα νεκρική, τὸ μυστικό του φῶς γύρω στὸν τάφο! Τὸ λευκολούλουδο αὐτό μὲ τὸ δάκρυ του, τὴ δροσιὰ τῆς νύχτας, φαίνεται σὰν νᾶναψε ἀπὸ κάποια ἀόρατη ἱερὴ φωτιά!

Στὸν αἵματοβαμμένο αὐτὸ τόπο γίνεται, τώρα πού περνῶ, τὸ ἱερὸ τρισάγιο γιὰ ὅσους σκοτώθηκαν κατὰ τὸν ἡπειρωτικὸ ἀγῶνα.

Τὸ χάραμμα μ' εὔρηκε στὰ πόδια τοῦ γραφικοῦ Περιστεριοῦ. Πέρασα τὸ Μεγάροβο κι' ἔπειτα ἀπὸ λίγο, ὅταν σιγὸσβυνε πυροκόκκινο τὸ φεγγάρι ἀπάνω στὸ θρόνο του, στὴν πανύψηλη κορφὴ τοῦ βουνοῦ, ἡ αὐγὴ ζωγράφισε τὴν πανώρηα εἰκόνα τοῦ Μοναστηριοῦ!

Ἡ Κορυτσᾶ, τὸ ταξειδί της, οἱ ἀγῶνες τῆς μαρτυρικῆς Β. ᾽Ηπείρου καὶ τὸ Μοναστήρι μὲ τοὺς θρυλικούς του ἀγωνιστάς, εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς ἀναμνήσεις ἐκεῖνες πού καμμιά δύναμη καὶ περιπέτεια τῆς ζωῆς μπορεῖ νὰ μᾶς κάμη νὰ ἀπομακρύνουμε τὴ σκέψη μας ἀπὸ τὴν ᾽Εθνικὴ μας αὐτὴ γωνιά.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I

ΒΩΜΟΙ ΘΡΙΑΜΒΩΝ ΚΑΙ ΘΛΙΜΜΕΝΕΣ ΨΥΧΕΣ

	Σελίς
Οἱ Σεμνοὶ τῶν Ἰάμβων καὶ τῶν Ἀγώνων	11
Λίγες Λέξεις	17

ΒΩΜΟΙ ΘΡΙΑΜΒΩΝ

Ἡ ἐποποιΐα τοῦ Σκρὰ Ντὶ Λέγκεν	19
Ἐχθρικαὶ θέσεις	21
Πληροφορίαι περὶ τῶν δυνάμεων τοῦ ἐχθροῦ	23
Δυνάμεις τῶν ἡμετέρων στρατευμάτων καὶ κατὰ τμησις θέσεων ἐνεργείας	24
Γενικὸς ἀντικειμενικὸς σκοπὸς	25
Μέτωπον ἐπιθέσεως Μεραρχίας Ἀρχιπελάγους, ὁργάνωσις Διοικήσεων κλπ.	26
Διαταγ. Ἐπιχειρήσεων	28
Διάταξις τῶν τμημάτων ἐπιθέσεως καὶ ἐνέργειαι αὐτῶν.	
Α'. Ἀνατολικὴ ζώνη ἐπιθέσεως	32
Β'. Κεντρικὴ » »	35
Γ'. Δυτικὴ » »	36
Ἐνέργειαι τοῦ Μηχανικοῦ καὶ τῶν Ταγμάτων φρουρᾶς θέσεων ἀφειτηρίας	38
Ἐνέργειαι τῶν ἐν συνοχῇ μετὰ τῆς Μεραρχίας Ἀρχιπελάγους τελούντων τμημάτων τῆς Μεραρχίας Κρήτης . .	39
Ἡ δρᾶσις τῆς Μεραρχίας Ἀρχιπελάγους εἰς τὸν τομέα Μοναστηρίου	41
Ὁ πλούσιος ἀπολογισμὸς εἰς αἰχμαλώτους καὶ λάφυρα . . .	44
Γενικὰ περὶ τῆς προελάσεως τοῦ Πεζικοῦ	45
Ὁ ἐπιβλητικὸς ἀπολογισμὸς εἰς τίμιον αἷμα	46
Κρίσεις περὶ τῆς δράσεως καὶ τῆς ἀξίας τοῦ Στρατοῦ μας .	47
Τί εἶναι τὸ Σκρὰ Ντὶ Λέγκεν	49
Ἡ διάσπασις τοῦ Μακεδονικοῦ Μετώπου καὶ ἡ δρᾶσις τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων	50
Μέτωπον ἐπιθέσεως τῶν Ἑλληνικῶν Μεραρχιῶν, ὁργάνωσις Διοικήσεως κ.λ.π.	53
Κρίσεις περὶ τῆς δράσεως τοῦ Στρατοῦ μας	61

II

ΘΛΙΜΜΕΝΕΣ ΨΥΧΕΣ

	Σελίς
Θλιμμένες Ψυχές (Ἀφιέρωσις εἰς τὸν κ. Ἰω. Δροσόπουλον) . . .	67
Στοχασμοὶ II	69
Λόγε τοῦ Θεοῦ (Ἀφιέρωσις σιὸ σεπτὸ διδάσκαλο Κωσιῇ Παλαμᾷ) .	72
Γυναικες (Ἐνα ἀπὸ τ' ἀριστουργήματα τοῦ μεγάλου ποιητοῦ Κωσιῇ Παλαμᾷ)	73
Ἡ Μαντελένια	81
Τὸ Κλᾶμα	84
Σπαραγμός	85
Ἡ Ἡπειρώτισσα	87
Προσφυγικὸς Πόνος	89
Ἰωάννου	91
Τὸ ξύπνημα τοῦ πόνου	92
Στερνὸ Φιλί	95
Ἡ Ξανθούλα	98
Ἡ Ἠχὼ	100
Ἡ Ἑλπίδα	102
Στερνοὶ Καῦμοι	103
Παλὴν Τραγοῦδι	106
Στοχασμοὶ	107
Ἀποσπερνὸν	109
Τὰ Κόκκαλα νὰ πᾶτε!	111
Μιὰ Ζωὴ ἀκαίρια. (Ἀφιέρωσις τοῦ τραγουδιστοῦ τῶν πόθων καὶ τῶν καῦμῶν τοῦ ἀγωνιστοῦ κ. Α. Καπάτου.)	113
Ἡλιε. (Λυρικὲς στροφεὺς τοῦ συντερόφου ποιητοῦ Ἀνδρ. Καπάτου) .	115

III

ΠΟΛΕΜΙΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Μιὰ νύχτα σιὸ χαράκωμα	119
Τὸ Ναυτόπουλο	122
Ἡρώων Πάσχα (Ἐνα ἀπὸ τὰ διαμάντια τοῦ μεγάλου διηγηματο- γράφου Χ. Χρηστοβασίλη)	127
Οἱ Ὀπλαργηγοὶ	131
Νοῦς γερὸς σὲ σῶμα γερὸν (Τοῦ κ. Κ. Μελά)	133
Κορνισᾶ—Μοναστήρι	137

ΕΙΚΟΝΕΣ

1. Τοπογραφικὸς Χάρτης τοῦ Σκρᾶ Ντὶ Λέγκεν.
2. Μοναδικὸς καὶ ἐπίσημος τοπογραφικὸς χάρτης τῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ Δυτικοῦ μετώπου (παρατίθεται ὁ ἱστορικὸς οὗτος χάρτης λόγῳ τῆς γενομένης συγκρίσεως τῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ Σκρᾶ Ντὶ Λέγκεν μὲ τὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ Δυτικοῦ μετώπου).
3. Βούλγαροι αἰχμάλωτοι ὀδηγούμενοι ὑπὸ δύο στρατιωτῶν τῆς Μερραρχίας Ἀρχιπελάγους.
4. Πρὸς τὸν Σαγγάριον (εἰκὼν ἀπὸ τὴν προπαρασκευαζομένην ἔκδοσιν τῆς Μικρασιατικῆς ἐκστρατείας).
5. Ὁ μοιραῖο Σαγγάριος (ἑτέρα εἰκὼν ἀπὸ τὴν προετοιμαζομένην ἔκδοσιν «Ἡ Τραγωδία τῆς Μικρασιατικῆς ἐκστρατείας»).
6. Στὸ σπῖτι τοῦ ἡρωϊκοῦ Ἀξιωματικοῦ Νίκου Γ. Τσοκοπούλου.
7. Οἱ ἐνθουσιώδεις Ἕλληνες τῆς Ἀμερικῆς ἐπισκεπτόμενοι τοὺς ἱεροὺς βράχους τῆς Ἀκροπόλεως.
8. Μνημεῖα Δόξης. Ὁ Παρθενών.
9. Ἡ δύο ἱστορικῆς ἀκτὲς. Ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς Βωμοὺς τῆς Ἐθνικῆς μας Ἐπαναστάσεως.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ *

Διάφοροι τῶν ἐπιφανέστερων πρωτεργατῶν τῶν Θριάμβων
καὶ τῶν κορυφαίων ἐργατῶν τοῦ καλοῦ.

*) Ἡ κατάταξις τῶν εἰκόνων καὶ τῶν φωτογραφιῶν ἐγένετο ἐπὶ τῇ βάσει τῆς σειρᾶς τῆς ὕλης τοῦ ἔργου—ἐφ' ὅσον τοῦτο ἦτο τυπογραφικῶς δυνατόν—καὶ ἄνευ διακρίσεώς τινος. Ἡ μὴ δημοσίευσις τῶν φωτογραφιῶν πλείστων ἄλλων ἡρωϊκῶν ἀγωνιστῶν, ὀφείλεται εἰς τὴν μὴ ἔγκαιρον ἀποστολὴν των. Αὗται θὰ δημοσιευθῶσιν ἐν τῇ συνεχείᾳ τῶν ἐκδόσεων ἡμῶν.

Μὲ τὸ εὐχάριστον συναίσθημα τῆς ἡθικῆς ικανοποιήσεως, ὅτι ἐπράξαμεν πᾶν τὸ ἀνθρωπίνως δυνατόν ὅπως ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὰς ἀναληφθείσας ὑποχρεώσεις καὶ ἐκπληρώσωμεν τὰς ἐξαγγελθείσας ἐπαγγελίας, ἐπαφιέμεθα εἰς τὴν εὐμενῇ κρίσιν τῶν ἀναγνωστῶν μας καὶ ἐκφράζομεν τὰς εὐλικρινεῖς εὐχαριστίας καὶ τὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην μας πρὸς ἅπαντας τοὺς συνδρομητὰς ἡμῶν, χάρις εἰς τὴν πρόθυμον ὑποστήριξιν καὶ γενναιοφρόνα προστασίαν τῶν ὁποίων ἐπετεύχθη ἡ ἔκδοσις τοῦ παρόντος συγράμματος.

ΔΙΟΝ. ΣΑΚΚΕΛΛΑΡΗΣ

Ἑ Υπόμνησις

Διὰ πᾶσαν πληροφορίαν καὶ ἀποστολὴν τῶν ἀπαραιτήτων, διὰ τὴν πληρεστέραν ἐμφάνισιν κατὰ τὰς προσεχεῖς ἐκδόσεις τοῦ παρόντος περιοδικοῦ συγγράμματος, στοιχείων, πολεμικῶν εἰκόνων, φωτογραφιῶν κλπ. μετὰ συνοπτικοῦ σημειώματος περὶ τῆς πολεμικῆς, ἐθνικῆς ἢ κοινωφελοῦς δράσεως τῶν περιληφθησομένων, ἀπευθυντέον πρὸς τὸν ἰδρυτὴν καὶ διευθυντὴν τοῦ συγγράμματος **Διον. Σακελλάρη**, Γραμματοθυρὶς 36, Ἀθήνας.

Τὰ ἐμβάσματα τῶν συνδρομῶν Ἑσωτερικοῦ γίνονται διὰ ταχυδρομικῆς ἢ Τραπεζιτικῆς ἐπιταγῆς πρὸς τὸν ἰδρυτὴν καὶ διευθυντὴν τοῦ Συγγράμματος κ. **Διον. Σακελλάρη** Γραμματοθυρὶς 36 Ἀθήνας.

Οἱ Ἀξιότιμοι κ. κ. Συνδρομηταὶ Ἑσωτερικοῦ δύνανται ἐπίσης νὰ ἐμβάξωσι, διὰ τῶν κατὰ τόπους ὑποκαταστημάτων τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς πρὸς τὴν Ἑθνικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος Ἀθήνας, τὰς συνδρομὰς των ἐπ' ὀνόματι **Διον. Σακελλάρη** (Λογαριασμός εἰσπράξεων ἐκ πωλήσεως Συγγράμματος «Βωμοὶ Θριάμβων καὶ Θλιμμένες Ψυχές»).

Πρὸς ἐξασφάλησιν τῶν κεφαλαίων προεγγραφῶν
τῶν Ἀξιοτίμων κ. κ. Συνδρομητῶν μας, τὸ παρὸν
Περιοδικὸν Σύγγραμμα ἡσφαλίσθη ἐναντίον τῶν κιν-
δύνων Πυρὸς, διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 33257/8/11/1928
Συμβολαίου, ὑπὸ τῆς κάτωθι Ἀσφαλιστικῆς Ἑταιρίας.

Ἡ “ ΠΡΩΤΗ,,

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ

ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡΧ. 2.000.000

ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ > > 3 000.000

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ. 1917

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 14

Διενεργεῖ Ἀσφαλείας :

ΠΥΡΟΣ — ΘΑΛΑΣΣΗΣ — ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ κ. λ. π.

Εὐγενῶς προσφερθεῖσα ἡσφάλισεν ἐναντίον τῶν κιν-
δύνων Πυρὸς τὰ ὑλικά, παρακαταθήκας χάρτου, τὰ
Cliché καὶ τὰ ὑπὸ σύνδεσιν ἐν γένει εὗρισκόμενα
τεύχη τοῦ παρόντος περιοδικοῦ Συγγράμματος

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΝΕΣΤΛΕ

Έδρα :

ἐν CHAM & VEVEY (Έλβετίας)
& ΛΟΝΔΙΝΩΙ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΑΛΒΕΡΤΟΣ ΓΚΡΕΝΤΙΓΚΕΡ

ΑΘΗΝΑΙ — ΟΔΟΣ ΠΛΟΥΤΩΝΟΣ 1.

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ :

- Έν ΠΕΙΡΙΑΙΕΙ (ὁδὸς Γεωργίου Σκουζέ 6)
 - » ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚῃ (Στοὰ Λομβάρδου)
 - » ΠΑΤΡΑΙΣ (ὁδὸς Ἀγίου Νικολάου 65Α)
 - » ΒΟΛΩ (Δημητριάδος 158)
-

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΙ

ΕΙΣ ΤΑΣ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἰδρυθεῖσα τῷ 1841

Κεφάλαια Μετοχικὰ καὶ Ἀποθεματικὰ Δρχ. 1.193.393.789.21
Καταθέσεις (τῇ 31 Δεκεμβρίου 1928) » 5.700.000.000. —

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

ΙΩΑΝ. Α. ΔΡΟΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΥΠΟΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

ΑΛΕΞΑΝ. Γ. ΚΟΡΙΖΗΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ :

Ἅγιος Νικόλαος Κρήτης
Ἀργίριον
Ἀθήναι :
Υπ/τημα, Μητροπόλεως 11
Πρακτορεῖον Καλλιθέας
Πρακτορεῖον Παγκρατίου
Πρακτορεῖον Νέας Ἰωνίας
Αἴγιον
Ἀλεξανδρούπολις
Ἀλμυρὸς
Ἀμαλίας
Ἀμύνταιον, (Σόροβιτς)
Ἀμφισσα
Ἀργοσιόλιον
Ἄρτα
Ἀταλάντη
Βάμος, Κρήτη
Βέρροια
Βόλος
Γρεβενά
Γύθειον
Δημητσάνα
Διδυμότειχον
Δράμα
Ἑδεσσα
Ἑλασσών
Ζάκυνθος
Ἡράκλειον, Κρήτη

Θεσσαλονίκη
Θῆβαι
Θήρα
Ἰθάκη
Ἰστιάα (Ξηροχώριον)
Ἰωάννινα
Καβάλα
Καλάβρυτα
Καλάμαι
Καρδίτσα
Καρπενήσιον
Καστορία
Κατερίνη
Κέρκυρα
Κιλκίς
Κοζάνη
Κομοτινή
Κόρινθος
Κύθηρα
Κύμη
Κυπαρισσία
Λαγκαδάς
Λαμία
Λάρισσα
Λεβάδεια
Λευκὰς
Λῆμνος
Μεγαλόπολις

Μεσολόγγιον
Μεσσήνη
Μιτυλήνη
Ναύπακτος
Ναύπλιον
Νιγρίτα
Ξάνθη
Παξοὶ
Πάτραι
Πειραιεὺς
Πόρος
Πράβιον
Πρέβεζα
Πύλος
Πύργος
Ρεθύμνη
Σάμος
Σέρραι
Σητεία, Κρήτη
Σουφλίον
Σπάρτη
Σύρος
Τρίκαλα
Τρίπολις
Φλώρινα
Χαλκίς
Χανία
Χίος

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ ΕΝ ΝΕΑῖ ΥΟΡΚΗῖ : 7 Wall Street.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΝ ΣΙΚΑΓΩῖ : 33 S. Clark Street.

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντος ὅρου.
Δέχεται δὲ καταθέσεις (εἰς πρώτην ζήτησιν. ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ ταμιευτηρίου)
εἰς Δραχμὰς καὶ ξένα νομίσματα μὲ λίαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.